

שופטים פרק י"ב

1) מלבי"ם על שופטים פרק יב פסוק א - חלק באור הענין

השאלות: מדוע נתקבצו בני אפרים ומה חטא להם, ותשובת יפתח יש בה עמעום וכפל דברים: ויצעק איש אפרים - לאפרים חרה לו על שגלעד בחרו ראש וקצין לראש בית יוסף, יען שנצחו המלחמה, והם טענו למה לא קרא אותם להלחם, ורצו לשרוף ביתו כי לא הסכימו על נשיאותו כמו שיבאר בפסוק ד', והיה להם הטענה שהיו גדולים ממנשה בבית יוסף כמ"ש וישם את אפרים לפני מנשה ועי"כ העלילו עליו:

2) מדרש תנחומא (בובר) פרשת בחוקותי סימן ז

ועליו אמר הכתוב גבר רש ועושק דלים מטר סוחף ואין לחם (משלי כג ג), גבר רש זה יפתח שהיה רש בתורה, גרופות של שקמה היה, עושק דלים שהיה עושק את הדלים, בשעה שהיו אומרים אמר שבולת ויאמר שבולת (שופטים יב ו), והיה שוחטו, לפיכך מטר סוחף ואין לחם, שהיה לו מי שיתיר את נדרו, אלא ואין לחם, שהעלים הקב"ה מהן את ההלכה שלא ימצאו [פתח] להתיר את נדרו

3) אליהו רבה (איש שלום) פרשה יב

שמא תאמר אותן ארבעים ושנים אלף שנהרגו בימי יפתח הגלעדי מפני מה נהרגו, יפתח הגלעדי נדר שלא כהוגן, ופינחס בן אלעזר עומד, היה לו לפינחס שילך אצל יפתח להתיר את נדרו, היה לו ליפתח לילך אצל פינחס ויתיר לו את נדרו, ולא הלך, זה אומר אני כהן גדול בן כהן גדול בן בנו של אהרן הכהן אלך אצל עם הארץ, וזה אומר אני ראש לכל ישראל אלך אצל זה, זה נוהג גדולה לעצמו וזה נוהג גדולה לעצמו, אוי לה לגדולה שמקברת את בעליה, (אוי לה לגדולה שמקברת את בעליה), אוי לה לגדולה שאינה גורמת טובה בעולם, יפתח הגלעדי נדר (נדר) דבר שלא כהוגן להעלות את בתו על גבי מזבח, נתקבצו עליו אנשי אפרים לעשות עימו מריבה גדולה, היה לו לפינחס שיאמר להן, להתיר לו נדרו לא באתם אליו, לעשות מריבה באתם אליו, לא מיחה בבני אפרים, ולא התיר לו את נדרו ליפתח, מי שיושב על כסא שופט צדק יהי שמו הגדול מבורך לעולם ולעולמי עולמים אמר, מאחר ששם זה נפשו בכפו ובא והציל את ישראל מיד מואב ומיד בני עמון באו לעשות עימו מריבה גדולה, לפיכך נתקבצו למלחמה ויצא והרג בהן ארבעים ושנים אלף, שנאמר ויאמר לו אמר נא שבולת ויאמר שבולת (שופטים י"ב ו'), זה לשון עבודה זרה, כאדם שאומר לחבירו שאבול, והוא לא יכול לדבר כן ויאחזוהו וישחטוהו אל מעברות הירדן וגו' (שם), ומי הרג את כל אלה, אמור, לא הרג אותן אלא פינחס בן אלעזר, שהיה ספק בידו למחות ואינו מוחה, להפר לו נדרו ליפתח ולא התיר לו, ולא פינחס בלבד, אלא כל מי שהוא ספק בידו למחות ואינו מוחה, להחזיר את ישראל למוטב ואינו מחזיר, את הדמים הנשפכין לישראל אינן נשפכין אלא על ידו

4) מדרש תנחומא (בובר) פרשת בחוקותי סימן ז

מבין שניהם אבדה ההוא עלובה, ושניהם נתחייבו בדמיה, פנחס נסתלקה ממנו רוח הקדש, יפתח נתפזרו עצמותיו, שנאמר ויקבר בערי גלעד (שופטים יב ז)

5) יד המלך (לנדא) הלכות אבל פרק ב [יד]

אין הכהן מטמא לאבר מן החי מאביו.

דין זה הוא ממתניתא הובא בגמרא פרק שלשה מינים (נזיר דף מ"ג ע"ב) לה יטמא לה הוא דיטמא אבל אינו מטמא לאברים, שאינו מטמא לאבר מן החי של אביו. ועיין במרן הכ"מ שהאריך לבאר דברי הרי"ף שהביא הראב"ד בהשגותיו על רבינו. ואולם גוף ענין זה לא נודע לנו, גם רבותינו הראשונים ונושאי כלי רבינו לא הורו לנו שום מראה מקום על זה דאבר הפורש מאדם חי דאבר הזה צריך קבורה כלל. דאבר המת ידענו דצריך קבורה מקרא [דברים כא, כג] כי קבר תקברנו ביום ההוא, אבל אבר הפורש מאדם חי דאינו בכלל קרא זה מנא לן דצריך קבורה, ואם אינו צריך קבורה על מה ולמה יטמא הכהן בקבורתו. והנראה לי להסמיק דין קבורה לאבר הפורש מאדם חי ממדרש בראשית רבה [פרשה ס] ביפתח דנענש על אשר לא רצה ללכת אל פנחס להתיר לו נדרו שמת בנשילת אברים, ובכל מקום שהיה הולך אבר נישול ממנו, והיו קוברין אותו, הדא הוא דכתיב [שופטים יב, ז] וימת יפתח ויקבר בערי גלעד, בערי גלעד אין כתיב כאן אלא בערי גלעד. הרי לך דקבורה אשר נאמר ביפתח אחר מותו קאי גם על האברים אשר נקברו בחייו, וממילא חיוב הקבורה של האבר הפורש מחיים הוא כמו חיוב קבורת כל גופו לאחר מותו.

6) במדבר פרק טז פסוק יב

וישלח משה לקרא לדתן ולאבירים בני אליאב ויאמרו לא נעלה:

7 רש"י במדבר פרק טז פסוק יב

וישלח משה וגו' - מכאן שאין מחזיקין במחלוקת, שהיה משה מחזר אחריהם להשלימם בדברי שלום:

8 תלמוד בבלי מסכת סנהדרין דף קי עמוד א

ויקם משה וילך אל דתן ואבירים, אמר ריש לקיש: מכאן שאין מחזיקין במחלוקת, דאמר רב: כל המחזיק במחלוקת עובר בלאו שנאמר (במדבר י"ז) ולא יהיה כקרח וכעדתו. רב אשי אמר: ראוי ליצטרע, כתיב הכא ביד משה לו, וכתוב התם (שמות ד') ויאמר ה' לו עוד הבא נא ידך בחיקך.

9 תלמוד בבלי מסכת בבא בתרא דף צא עמוד א

אמר רבה בר רב הונא אמר רב: אבצן זה בעז. מאי קמ"ל? כי איך דרבה בר רב הונא, דאמר רבה בר רב הונא אמר רב: מאה ועשרים משתאות עשה בעז לבניו, שנאמר: (שופטים י"ב) ויהי לו שלשים בנים ושלשים בנות שלח החוצה ושלשים בנות הביא לבניו מן החוץ וישפט את ישראל שבע שנים, ובכל אחת ואחת עשה שני משתאות, אחד בבית אביו ואחד בבית חמיו, ובכולן לא זימן את מנוח, אמר: כודנא עקרה במאי פרעא לי. תאנא: וכולן מתו בחייו. והיינו דאמרי אינשי: בחייך דילדת שיתין, שיתין למה לך? איכפל ואוליד חד דמשיתין זריז.

10 רש"י רות פרק א פסוק א

ויהי בימי שפוט השופטים - לפני מלך מלך שאול שהיו הדורות מתפרנסים על ידי שופטים ובימי אבצן היה שאמר רבותינו אבצן זה בועז:

11 אברבנאל על שופטים - פרק יב (ט)

וזכר הכתוב הספור הזה להודיע שגלגל הוא שחוזר בעולם, כי הנה יפתח לא היה לו כי אם בת אחת יחידה ולא זכתה לשנתשא, כי מפני נדר אביה נשאר מקודשת לה' ואיש לא ידעה, ואבצן ששפט ישראל אחריו היו לו שלשים בנים ושלשים בנות וזכה לשנשא את כלם בחייו

12 בית יוסף אבן העזר סימן קכט אות כח ד"ה והלל מצאתי

והלל מצאתי כתוב (סדר גיטין סי' לה הג"ה ד) דיש לכתבו מלא ביו"ד אע"ג דבספר שופטים (יב יג) כתיב עבדון בן הלל, המסורת כתב שם לית חסר משמע שמדינא יש להיות מלא ע"כ: [בדק הבית] ואין דבריו נראים לי דאדרבא משם ראיה דהכי פירושה לית הלל במקרא כי אם זה והודיע שהוא חסר וכה משפטו [עד כאן]: